

ספר קדושת לוי - פרשת דברים

אלה הדברים אשר דבר משה וכו' במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל. נראה לפרש ש"ערבה" הוא לשון ערב. והנה בברייתו של עולם ערב קודם לבוקר, כדאמרין בריש ברכות. ואם כן, תחלת ימי האדם נקראים "ערב". לזה אמר "בערבה מול סוף": דהיינו, בהתחלת שנותיו של אדם, תיכף יהיו כל מעשיו "מול" השכינה שנקראת סוף, כידוע. "בין פארן", כמו שדרשו רבותינו ז"ל שנקרא פארן שמשם יוצא פריה ורביה. "ובין תופל", כמו שפירש רש"י לשון דיבור. והיינו, שבין ברית המעור ובין ברית הלשון הכל יהיה "מול סוף", בקדושה ושמירה מעולה:

דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותו אליהם. ויבואר על פי מה שכתב בזה הקדוש על המשנה כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל כו'. הכלל, התורה הקדושה יש בה פנימיות סודות נעלמות, ומה שנאמרה התורה בסיפורי מעשיות -- מעשה אברהם, מעשה יצחק, מעשה יעקב עם לבן, מעשה אמהות, מעשה בלעם ואתון שלו -- באמת יש בהם סודות נעלמות פנימיות. רק שמגוף התורה שמבואר במעשה גם כן ילמדו ממנה מדות טובות. דהיינו מעשה אברהם: ללמוד לעשות חסד מאברהם; מעשה יעקב: להראות צדקתו של יעקב; מעשה האמהות: להראות וללמוד צדקת האמהות -- צדקת רחל אשר עדיין זה הזכות קיים לנו, שהכניסה צרתה כו', כמבואר ברבותינו ז"ל, שעל זה נאמר (ירמיה לא, יד) "קול ברמה כו', רחל כו'". ונמצא נכתבו המעשים כדי ללמוד גם מהמעשה המדה התלויה בה. וכן כתיב מעשה בלעם ואתון שלו, כדי להראות מעשה מגונה של אותו הרשע, להרחיק מן מעשיו כמאמר חכמינו ז"ל (אבות ה, כב) מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו כו'. דהיינו ליקרב עצמו למדת אברהם ולרחק עצמו ממדת בלעם הרשע. נמצא, זה שהתורה נאמר בסיפורי מעשיות כדי שגם מן המעשה נלמד המדה. אבל באמת ישנו בה סודות נעלמות עד אין סוף. וכן אפילו שאר התורה שנאמרה בה המצוה בפירוש, יש בה סודות נעלמות. וזהו "כל דבר שהיה בכלל": דהיינו, התורה שהוא הכלל מן העולמות. "ויצא מן הכלל" להכתב בסיפור מעשה. "ללמד", דהיינו ללמוד גם מן המעשה עצמה המדה המבואר בה. וזה "לא ללמד על עצמו יצא כו'": כלומר, לא בהתורה אשר נכתבה בסיפור כו' יש בה סודות כו', אלא גם בהתורה אשר מבואר המצוה בה באר היטב יש בה סודות כו'. וזהו "אלא ללמד על הכלל כולו יצא". וזה מבואר קצת בזה הקדוש. ובאמת במשנה תורה לא נכתבה בסיפור מעשה, רק מבואר בה במצות היטב מדות השם, ודרכי השם, ותוכחה לישראל להסיר מדרך הרע ולדבק בדרך הטוב, בדרך ה'. ולמה זה? כי דור שהיו במצרים, והיו משוקעים בטומאת מצרים, ועל ידי זה הכעיסו לפניו יתברך (כנאמר ברבותינו ז"ל, ועיין ברש"י בערבה מול סוף בין פארן כו', ודי זהב כו' עיין שם). ונמצא על ידי זה הוצרך להלביש התורה בסיפורי מעשיות כנזכר לעיל. אבל במשנה תורה שהיו דור שלם, דור שנכנסו לארץ הקדושה, שלא היו משוקעים בטומאת מצרים. לכך נאמר להם התורה בלי שום לבוש כנזכר לעיל. וזהו "אלה הדברים": כל מקום שנאמר "אלה" פוסל את הראשונים. כלומר, מה שנאמר לראשונים, תורה בלבוש כנ"ל, הוא מחמת "במדבר בערבה כו'", כפירוש רש"י. "אחרי הכותו כו', הואיל משה באר את התורה כו', ככל אשר צוה ה' אותו אליהם" כנ"ל:

בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה. עיין ברש"י: באר בשבעים לשון. ולמה ביאר כאן התורה בשבעים לשון? ובו יבואר הפסוק (תהלים פז, ו) "ה' יספור בכתוב עמים זה יולד שם סלה": הכלל, כי לפעמים כתיב בתורה תיבת התרגום, כגון "יגר סהדותא" (בראשית לא, מז). וכן הלשון של שאר אומות, כגון "טוטפת ט"ט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים" (זבחים לו ע"ב). וכן "הן בלשון יוני אחת", וכן שאר לשונות שכתוב בתורה מלשונות הגוים. וחד טעם הוא, כי הלשון של כל האומות הוא החיות מן האומה, ולשון הקודש הוא של ישראל לבד. ובאמת ישראל שמעו התורה בסיני רק בלשון הקודש. והקדוש ברוך הוא, המביט מראשית אחרית, שראה שישראל צריכין להיות בגלות. לזה כתב בתורה לשון של שאר אומות,

שעל ידי זה יהיה להם אחיזה בחיות שלהם, שהוא הלשון בהתורה הקדושה. בכדי שישראל יוכל להיות להם תקומה בגלות. וזהו הרמז בפסוק "ה' יספור בכתוב עמים": כלומר, שהקדוש ברוך הוא כתב בתורה איזה כתב מן העמים, מן שאר האומות. "זה יולד שם סלה": בכדי שהצדיק יוכל לקיים שם, כי הצדיק נקרא "זה", כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות ו ע"ב) כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה. וזהו הרמז "זה יולד שם סלה": בכדי שהצדיק יהיה לו קיום בגלות. וזהו "בארץ מואב": כי בארץ ישראל לא היה רק לשון הקודש, אבל בארץ מואב, שהוא ארץ הגוים חוץ לארץ ישראל, צריך לבאר התורה בכל הלשונות בכדי לקיים ישראל בגלות:

ספר קדושת לוי - פרשת ואתחנן

או יבואר, ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר. תיבת "לאמר" מיותר. ונראה, דבגמרא ברכות (ט ע"ב) מסקינן ד"אדני שפתי תפתח", לא הוי הפסק בין גאולה לתפילה אפילו בשחרית, דכיון דתקינן ליה רבנן כתפלה אריכתא דמיא. דלכאורה, הוה ליה למימר תקינן רבנן לתפילה! אלא על כרחך דלא היה בכלל תקוני התפלה דאנשי כנסת הגדולה, ובתר הכי דתקינן ליה, הוי ליה כתפלה אריכתא. הטעם הוא, ד"אדני שפתי" הוא שנוכל להתפלל. ובזמן התנאים והקודמים להם לא היו צריכין להתפלל על זה, כי בוודאי היה תפלתם זכה. ואחר כך, שנתמעטו הלבבות ברבות הימים, הוצרכו לקבוע תפלה עד שתהא תפילתנו זכה. ונמצא יש לנו ב' בחינות בתפלה. א', התפלה עצמה. והב', התפלה שיהיה יכול להתפלל. ומשה רבינו עליו השלום בודאי היה תפלתו תמיד בבחינה העליונה שבמדריגת התפלה, ותמיד היה תפלתו שגורה בפיו ומקובל. אבל עתה, דחזינן דלא נתקבלה תפלתו, בודאי ממילא לא היה תפלתו שגורה בפיו, והוצרך להתפלל שיוכל לבקש מן השם יתברך תפלתו ליכנס לארץ ישראל, ושאל ממנו מענה לשון. לזאת "ואתחנן אל ה' בעת ההוא" דוקא "לאמר": שיוכל לאמר דברי תפלה כהוגן. מה שאין כן תמיד, לא היה צריך לזה, כי לא נסתם מקור הנובע מעין תפלתו תמיד. ובפרט כי היה שכינה מדברת מתוך גרונו של משה, ולא היה הדיבור פורש ממנו.

או יבואר, ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום. הכלל הוא, כי הא דאמרינן (עירובין כב.) היום לעשותן ומחר לקבל שכרן. באמת עיקר השכר הוא למחר. אבל כשאדם עושה מצוה ולומד תורה, אזי מגיע לו חיות מעשיות המצות והתורה, והשכר זה היום. והחיות הוא היראה שמגיע לאדם מעשיות המצות והתורה, ומיראה זוהי לחכמה כנאמר (איוב כח, כח) "הן יראת ה' הוא חכמה", (קהלת ז, יב) "והחכמה תחיה בעליה". וזהו הפירוש "ואתם הדבקים בה' אלהיכם": כשאדם מדבק עצמו בהקדוש ברוך הוא, אזי עיקר השכר הוא למחר, אבל החיות שמגיע לו מעשיות המצות הוא היום. וזה "חיים כולכם", החיות מהמצות והתורה, הוא "היום":

שמע ישראל. הכלל, כשישראל מתפללים ואומרים "האל הגדול", אז השם יתברך מתלבש עצמו בגדולה; וכשישראל אומרים "הגבור", השם יתברך מתלבש עצמו בגבורה; וכשאומרים "הנורא", אז מתלבש עצמו בנורא. וזה שהשם יתברך מלביש עצמו על ידי תפלת ישראל נקרא "אס", לשון מדידה, לשון אמה המודדת. אבל צריכין ישראל לדבק בזה שנתלבש בהשורש שיצא ממנו ההתלבשות, וזה נקרא מטי ולא מטי, בכדי שלא יהיה (חס ושלום) פירוד. וזהו שאנו מיחדים "שמע ישראל ה'", הוא מה שלא בא עדיין להתלבש. "ואלהינו", הוא שמצמצם עצמו, להלביש עצמו על ידי תפלת ישראל. ובאמת צריכין ישראל להדביק בשורש וזהו "ה'" השני, דהיינו לחזור אל השורש וזהו "אחד", ליחד הכל:

או יבואר, שמע ישראל. על דרך מה שמבואר ברבותינו ז"ל (חגיגה טו.) בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב כו', והצדיקים זוכים לשמוע זה. וזהו "שמע ישראל", אתה ישראל, שמע שבכל עת ובכל רגע קול יוצא "ה' אלהינו ה' אחד":

או יבואר, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. כי האדם בכל עשיותיו יכול לדבק עצמו ביראת ה', כהא דאמרינן בכל דרכיך דעהו (משלי ג,ו). ויכול להשיג אחדות הבורא ברוך הוא מכל עשיותיו, כשעושה הכל על פי התורה. ועל פי זה יבואר למה אנו אומרים "שמע ישראל": הלא זה אמר משה לישראל "שמע ישראל"? והיה לנו לומר "ה' אלהינו ה' אחד"! ובזה יבואר "שמע ישראל": כלומר, אתה יכול לשמוע ולהשיג אחדות הבורא מכל עשייתך; אתה משיג "ה' אלהינו ה' אחד", אחדות הבורא ברוך הוא:

או יבואר, שמע ישראל ה' אלהינו. הכלל, השם יתברך הוא אחדות הפשוט, אבל באמת הבחינה לעבוד אותו יתברך יש חילוק. יש שעובד אותו במדת אהבה, ואחד עובד אותו במדת יראה, ואחד בבחינות התפארת, וכן בשאר המדות אשר אינם שוים. וזהו הרמז: כי שם הוי"ה ברוך הוא, הוא שם עצמותו, ושם אלהים רומז על בחינות עבודתו יתברך. וזהו שפירש רש"י ז"ל בכמה מקומות: שם אלהים מורה לשון רבים, כי באמת בעבודתו יש בחינות הרבה כנ"ל. ובאמת האדם, כל מדה ומדה שעובד בה את הבורא ברוך הוא, צריך לדבק בשם הוי"ה ברוך הוא, שהוא מורה על מדת אחדות הפשוט. וזהו הרמז בפסוק "ואתם הדבקים בה' אלהיכם": כלומר, שאתם צריכים לדבק בה' אלהיכם. היינו, כל אחד ואחד כפי עבודתו צריך לדבק הכל בה', שהוא אחדות הפשוט, אף על פי שהעבודות המה מחולקים צריך לדבק הכל בה' כנ"ל. וזהו הרמז "ה' אלהינו". "ה'" הוא המורה על עצמותו יתברך, שהוא אחדות הפשוט. "אלהינו" זה שאנו עובדים אותו יתברך. ובאמת יש בה בחינות רבות, אבל אנחנו צריכין לדבק כל עבודתנו בו יתברך וזהו "ה' אחד": צריך לדבק בה', שהוא מורה על אחדותו יתברך שמו:

ספר קדושת לוי - פרשת עקב

או יבואר, והיה עקב תשמעון. הכלל הוא, כי יש אדם שעובד את הבורא ברוך הוא, וישיג אחדותו על ידי שחוקר בשכלו עבודת הבורא ברוך הוא, ומשיג בשכלו אלהותו ואחדותו ואז עובד אותו. ויש אדם שעובד את הבורא ברוך הוא, ומשיג אחדותו ברוך הוא על ידי האמונה, שמאמין שיש אלוה בעולם אשר ברא כל הנמצאים, בלי שום חקירה על ידי השכל שלו. והכלל הוא, כמו שיש באדם ראש ועקב וידיים, כך יש בעבודת הבורא ראש ותוך וסוף. כי הבחינה הראשונה, שעובד את הבורא ברוך הוא ומשיג אחדות הבורא על ידי שחוקר בשכלו, ומשיג שיש אלוה בעולם ואחדותו ברוך הוא, הבחינה זו נקרא ראש. והבחינה השנית, שעובד את הבורא ברוך הוא מחמת האמונה, שמאמין באלהותו ובאחדותו ועובד אותו, הבחינה הזאת נקרא עקב, כי הוא סוף המדריגה. והידיים רומז על אהבת הבורא ברוך הוא. ולכך הידיים, לפעמים הם למעלה נגד הראש, שרומז שהאדם יש לו אהבת הבורא ברוך הוא מחמת שמשגיג אלהותו ואחדותו יתברך על ידי שהשיג בשכלו שיש אלוה בעולם, על ידי זה יש לו אהבת הבורא ברוך הוא. וזהו הרמז שידיים הם למעלה. ולפעמים הידיים הם למטה, הרמז שיש לו אהבת הבורא ברוך הוא מחמת האמונה, שמשגיג על ידי האמונה ואלהותו: וזהו "והיה עקב תשמעון": וזהו שפירש רש"י ז"ל מצות שאדם דש בעקביו. הרמז, כי עיקר עבודתו והשגת אחדות הבורא ברוך הוא, העיקר העבודתו הוא על ידי האמונה שהוא סוף המדריגה. וכל אדם יכול לעבוד את הבורא ברוך הוא על ידי האמונה, שמאמין באמונה שלימה שיש אלוה בעולם. וזהו הרמז "והיה עקב": כי במלת "והיה" הצירוף של הוי"ה ברוך הוא. כי אותיות "יה רומז על הבחינה הראשונה, שעובד את הבורא ברוך הוא ומשיג אחדותו על ידי החקירה בשכל. ואותיות ו"ה, מרמז על הבחינה השניה, שהוא עובד על ידי האמונה. וכאן מרמז על עיקר עבודתו, שהוא על ידי האמונה, כמו שמרומז במלת עק"ב. ולכך אותיות ו"ה, הוא קודם לאותיות י"ה. וזהו והי"ה, ו"ה קודם ליי"ה:

כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא מהם. ועיין ברש"י, שמדקדק על לשון "כיי". ונראה באמת, כי הכלל הוא, אם יבוא לאדם איזה מניעה (חס ושלום) לעבודת הבורא ברוך הוא, העיקר שלא יעלה שום מורא ופחד על ראשו. ואז בודאי בעזרת הבורא ברוך הוא לא יזיק לו. וזה הרמז בפסוק "כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני": רשאי אתה לומר כן, רק התורה נותן עצה. וזהו הרמז "איכה אוכל להורישם": כלומר, התורה נותן עצה "איכה אוכל להורישם", כלומר, על ידי זה תוכל להורישם: "לא תירא מהם", ואז בודאי תוכל להורישם:

ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה. הכלל, האדם צריך להיות עניו בכל דרכיו ובכל מעשיו. ושמה תאמר בעבודת ה' גם כן יהיה עניו, חס ושלום לומר כן! אדרבה, האדם צריך לומר "מעשי שאני עושה, מצות ה', חשוב אצל הבורא יתברך. והשם יתברך (כביכול) יש לו תענוג מן המצות שלי שאני עושה". כי אם (חס ושלום) האדם יהיה עניו במצות ה', ויאמר "מה מעשי חשובים אל ה'" זה הוא כפירה! אדרבה, במצות ה' צריך האדם להיות לו לאמר "מעשי שאני עושה רצון ה' הם חשובים בעיני הבורא ויש לו תענוג להשם יתברך ממעשי שאני עושה את מצותיו יתברך". וזו רמזו רבותינו ז"ל (סוטה ה.). שמתא מאן דאית ביה שמתא מאן דלית ביה שמיני שבשמינית. כי עולם התענוג הוא מדה שמינית כידוע. דהיינו, שהבורא יתברך יש לו תענוג ממצות בני ישראל, והאדם צריך להיות לו תענוג מה שעושה נחת רוח להבורא יתברך גם כן, והוא מדבק עצמו במדה שמינית שהוא עולם התענוג. זהו שמיני שבשמינית, שיש לו תענוג ממה שהבורא יתברך יש לו תענוג ממצות איש ישראל שעושה לפניו. כידוע מאמר רבותינו ז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: פרנסה, הוא תענוג. כלומר, שהשם יתברך יש לו תענוג ממצות ישראל. וזהו "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה": "מ"ה", היינו מדת הענוה, כמאמר רבותינו ז"ל לא כאברהם כו' אלא כמשה שאמר (שמות טז, ח) ואנחנו מה. וזהו "מה": היינו, מדת הענוה. "ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה כו'": כלומר, במדת שיהיה לך יראת ה', אסור להיות לך מדת ענוה לומר (חס ושלום) "מה מעשי חשוב אצל השם יתברך, להיות לי יראת ה' לעשות מצותיו". זה אסור לומר. אדרבה כו' כנ"ל:

ספר קדושת לוי - פרשת ראה

או יש לומר, שהמפרשים דקדקו על הלשון "אשר תשמעו", שהיה לו לומר "אם תשמעו", כמו גבי "אם לא תשמעו". ונראה דידוע דברי חכמינו ז"ל (קידושין לט ע"ב) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא. אבל יש שכר אחד שאדם מקבל אף בזה העולם, והוא דשכר מצוה מצוה (אבות ד, ב). רוצה לומר דשכר של מצוה הוא המצוה גופא שעשה, דאין צריך יותר שכר. רק זה גופא שזוכה לעשות מצוה, ועשה תענוג להבורא, אין לך שכר יותר מזה. וזה שאמר הפסוק "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה": רוצה לומר, אפילו בעודכם חיים, כשתעשו מצות הבורא, תקבלו ברכה בזה העולם. ומפרש: מהו הברכה? וזהו שאמר הפסוק "את הברכה אשר תשמעו". זה גופא, מה שאתם תשמעו לי, ותעשו מצותי, זה גופא יהיה הברכה. כי אין תענוג גדול יותר מזה כנ"ל שכר מצוה מצוה. מה שאין כן גבי קללה (חס ושלום), דוקא "אם לא תשמעו", הוצרך לכתוב "אם":

לשכנו תדרשו ובאת שמה. "שמה", אותיות משה. ויבואר על פי מה שכתב בתיקונים, על פסוק (תהלים לג, יד): "ממכון שבתו השגיח", ראשי תיבות משה. ועל פי מאמר חכמינו ז"ל (שיהש"ר א) משה שקול כנגד כל ישראל, וכל אחד מישראל צריך להיות לו בחינת משה. וזהו "ממכון כו' כל יושבי הארץ": על ידי משה משגיח הקדוש ברוך הוא על כל הארץ, הם ישראל. וזהו "ובאת שמה": על ידי בחינת משה תבואו למדריגת השראת שכינה אליך. וזהו "לשכנו תדרשו ובאת שמה"

ספר קדושת לוי - פרשת שופטים

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כו' ושפטו את העם משפט צדק. דהנה הקדוש ברוך הוא שופט את הכנסת ישראל בבוא יום המשפט בגודל רחמיו וחסדיו. אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה. ועל ידי מה נתעורר אותו המדה של חסד? כשאנו למטה מתנהגים בחסד, ולמדים זכות על כל איש מישראל, לדונן לכף זכות. ואז, על ידי זה, גם מלמעלה נתעורר אותו המדה, ולמדין גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים. ואם כן, האדם מעורר בעובדא שלמטה השער העליון, לפתוח שערי חסד, להריק ברכה על כל זרע ישראל. וזה שכתוב "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך": רוצה לומר, שאתה בעצמך תתקן ותכין המשפט של מעלה על ידי "שעריך", והוא השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו "ושפטו את העם משפט צדק": רוצה לומר, כל איש ילמוד את עצמו להתנהג לשפוט את העם "משפט צדק", ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל. ואז האדם מעורר השער של מעלה, ועל ידי זה יוצא בדין זכאי במשפט של מעלה, כי במדה שאדם מודד מודדין לו:

תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך. הכלל, השם יתברך לית מחשבה תפיסה כו'. רק שצמצם עצמו במדת אברהם לעשות חסד, וכן במדת יצחק לירא מפניו, וכן במדת יעקב לרחם. ועל ידי זה (כביכול) נעשה גבול ובזה הארץ שלך. וזהו "תכין לך הדרך": בזה תכין לך הדרך להשיג ה', על ידי מדותיו. ועל ידי זה "ושלשת את גבול", וגם על ידי זה הוא "ארצך":

ספר קדושת לוי - פרשת כי תצא

כי יקרא קן צפור כו'. כבר נודע שיש ב' התעוררות דלעילא והתעוררות דלתתא, ואין האדם רשאי לסמוך עצמו על התעוררות דלעילא. רק ליהנות מיגיע כפו, להתעורר מעצמו, ואז נחה עליו רוח ה' התעוררות דלעילא, כי הקדוש ברוך הוא יהיב חכמה לחכימין. כאשר מתעורר עצמו, והוא בבחינת חכם כבר, אז השם יתברך יהיב חכמה, ושולח לו התעוררות העליון. אמנם, כשהתינוק קטן האם צריכה להטות עצמה להתינוק שיניק. כן השם יתברך, כשאין לאדם שכל כלל שיוכל להתעורר מעצמו, שולחין לו התעוררות דלעילא. ודע שכתב ה"ט"ז בשלחן ערוך סימן א', שיהא הוא מעורר השחר ולא השחר מעורר אותו. רוצה לומר, שיהא הוא מעורר על ידי עצמו השחר, היינו התעוררות עליון, ולא השחר מעורר אותו עיין שם. וזה שכתוב "כי יקרא קן צפור": צפור, מלשון צפרא, דהיינו בהירות. רוצה לומר, כשיקרה לך בהירות, והתעוררות עליון יאיר עליך "בדרך", פירוש בדרכי ה' בהליכות עולם הבא. דהיינו במעשים טובים. "או בעץ", עץ החיים זו התורה. "והאם רובצת על האפרוחים": פירוש, מחמת שאתה עדיין אפרוח קטן בדעת להתעורר עצמך, לכן צריך האם, אימא עילאה, לרבוץ עליך בתחילה. הגם שהמדה ליהב חכמה לחכימין, אמנם אתה אין לך שכל שתהא תוכל להתעורר עצמך מלתתא. ואף על פי כן "לא תקח האם על הבנים", לא תסמוך על התעוררות דלעילא, מה שאימא עילאה "רובץ על כו", דהיינו עליך. "למען ייטב לך": פירוש, על ידי התעוררות שלך יש להבורא יותר תענוג, כמאמר חכמינו ז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. התענוג שמביאים בבורא הוא נקרא "פרנסה", ונמצא על ידי התעוררת שלך יש להשם יתברך יותר תענוג, ולפי רבות התענוג ירבה השכר שלך, ויהיה טוב לך. וזהו "והארכת ימים": פירוש, עוד טובה יגיע לך על ידי שתתעורר עצמך במעלת הקדושה מצד מעשיך הטובים: אז יהיה מקום להתעוררות עליון להיות זמן רב אצלך. מה שאין כן כשבא התעוררות עליון מקודם, שאתה בחוסר כל, אין מקום להתעוררות לשרות בו זמן רב. וזהו "והארכת ימים", מלשון הבהירות. דהיינו, הבהירות שנתן לך מלעילא תגרום שתאריך אותו, שיהיה אצלך זמן רב. "שלח תשלח את האם": פירוש, שלח מלשון הפשטה, והיינו להפשיט אותך מגשמיות כשאתה רוצה. "האם" הוא התעוררת עליון, למען יהיה מנוח לכך רגלה על מה לשרות:

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך. הכלל הוא, כשמגיע לאדם איזה שמחה מהבורא ברוך הוא, אזי יראה לדבר דבורים, להביא השמחה באותיות, בתורה ובתפלה ושירות ותשבחות, בכדי לדבק השמחה למעלה בבורא ברוך הוא. וזהו הרמז "כי תבנה בית חדש": כשמגיע לך שמחה חדשה. "ועשית מעקה" לעלות השמחה על ידי אותיות כנ"ל. וזהו "מעקה", כי המעקה יבנה למעלה למעלה. וזהו הרמז "לגגך": כדי להביא השמחה באותיות. וידוע, כי כח המנענע בכל האותיות הוא השם הוי"ה ברוך הוא, הרצון באותיות משם הוי"ה. וזהו גג"ך, גימטריא כ"ו:

ספר קדושת לוי - פרשת כי תבא

את ה' האמרת היום וכו'. הכלל הוא, כי השפע מהבורא ברוך הוא נקרא דבור, כנאמר (תהלים לג,ו) "בדבר ה' שמים נעשו". וכשישראל הם במדריגה עליונה, אז (כביכול) ישראל גורמים הדיבור בהקדוש ברוך הוא להשפיע עליהם טובות. כי אם (חס ושלוש) אינו כן, נאמר (שמות טו,יא) "מי כמוך באלים", ודרשינן (גיטין נו ע"ב) באלמים כו'. וזהו הרמז "את ה' האמרת היום": אתה גורם היום בדיבור בהקדוש ברוך הוא להשפיע שפע טובה על ישראל. וזהו כשישראל הם במדריגה עליונה בבחינת "היום", שבכל יום ויום יהיה בעיניהם כחדשים:

וידבר משה והכהנים הלויים כו' היום הזה נהיית לעם גו'. פירש רש"י: בכל יום יהיה בעיניך כחדשים. ועל ידי מה? מחמת שאתה מאמין שבכל נשימה ונשימה אתה מקבל חיות חדש. אם כן אתה בריה חדשה. אם כן תזכה על ידי אמונה זו לשמוע בכל יום את מעמד הר סיני. ואם כן, כיון שתשמע מעמד הר סיני, זהו שאמר "ושמעת בקול ה' אלהיך", כי בלא זה אין אתה שומע "בקול ה'", רק דברי תורה. אבל כשאתה זוכה לשמוע בכל עת מעמד הר סיני, תזכה "לשמוע בקול" גופא של "ה' אלהיך":

ספר קדושת לוי - פרשת נצבים

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם. ובו יבואר הגמרא (ר"ה לד ע"ב) אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, אמרו לפני זכרונות כדי שתעלה זכרונות לפני לטובה. כי הכלל, הוא הבורא ברוך הוא דרכו להטיב, ובפרט לישראל. וזה רצונו כשמשפיע טובות וברכות לישראל עמו. וחס ושלוש, כשישראל אינם ראויים להשפיע עליהם טובות, אין זה רצון הבורא ברוך הוא. אדרבא רצון הבורא ותענוגו כשמשפיע טובות על ישראל, והם ראויים להשפיע עליהם כל הטובות והברכות. וחס ושלוש להיפך אין זה רצון הבורא. והכלל הוא, דבר אשר הרצון רוצה בזה, הבחינה הזאת נקרא פנים. ואשר אין הרצון רוצה בזה, נקרא אחר. וזהו הרמז בגמרא: אמרו לפני מלכיות, שמה שתמליכו אותי יהיה בבחינת פנים. וזהו אמרו: לפני זכרונות, והזכירה תהיה לפני בבחינת פנים, ולא בבחינת אחר. ועל ידי זה כדי שתעלה זכרונות "לפני" לטובה, כי בזה שאני משפיע טובות, רצוני בזה להשפיע עליכם טובות כדי שתהיו בבחינת פנים. וזהו, כדי שתעלה זכרונות לפני, בחינת פנים, לטובה, שרצוני בזה על הטוב להשפיע. וזהו הרמז בפסוק "אתם נצבים היום כולכם לפני ה'": אתם היום לפני ה' בבחינת פנים. וזהו "אלהיכם": כי המדה המשפיע טובות לישראל, המדה הזאת נקרא אלהיכם. כלומר בזה שאתם "נצבים היום לפני ה'" בבחינת פנים, על ידי זה יושפע עליכם כל הטובות הנרמז במלת "אלהיכם" כנ"ל. כי מלת "פנים" הוא מלשון "פונה", ובה טובות השם יתברך, שרוצה לפנות לעמו ישראל לטובה. אבל בהרעה אין רוצה השם יתברך נקרא אחר, שאין השם יתברך פונה לזה:

והותירך ה' אלהיך בכל מעשי ידיך בפרי בטןך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטובה כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב כאשר שש על אבותיך....

ובזה יבואר מה שכתוב בספר רזיא"ל, כי השם יתברך נקרא "מלך עלוב" (כביכול), לשון בושה. ויבואר על דרך משל: אם חכם גדול בא לשאול עצה אם יעשה דבר זה או לא, ויעצו אותו שלא יעשה, והחכם לא חש לעצתם ועשה הדבר, וכשעשה הדבר (חס ושלום) לא עלה כהוגן, ונגמר הדבר (חס ושלום) כעצת היועצים, אז (חס ושלום) החכם ההוא מתבייש. כן השם יתברך: כשעלה ברצונו לברוא האדם אמר "נעשה אדם", שנמלך במלאכי מעלה אם לברוא האדם. והמלאכים אמרו "מה אנוש כו'". והשם יתברך ברחמיו לא חש לעצתם, וברא את האדם. ועתה כשחס ושלום הם עושין נגד רצונו, ומוטב היה להם שלא היו נבראים, אז (כביכול) השם יתברך נקרא "עלוב". וזהו גם כן מה שאמר הכתוב (תהלים פא,ה) "כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב" (עיין בר"ה ד"ח וי"ל הל"ל): כי "משפט לאלהי יעקב" הוא "חק לישראל". ובזה יבואר הפסוק כך: כי "חק לישראל הוא", כלומר לישראל עם קדוש בוודאי יהיה להם חוק, והוא לשון מזוני -- פרנסה כמאמר חכמינו ז"ל (ביצה טז). ממאי דהאי חק לישראל דמזוני הוא עיין שם. והאיך מוכח שבודאי לישראל יהיה פרנסה? על זה מתרץ הכתוב "משפט לאלהי יעקב": כלומר: מה שרוצים לשפוט את ישראל אם ליתן להם פרנסה, המשפט אינו לישראל. רק המשפט הוא "לאלהי יעקב" (כביכול): המשפט לאלהים הוא. וכמאמר הזוהר "עליו" דייקא וכו'. וכיון שהדבר כן, ממילא נסתמו פי כל המקטריגים וכל המסטינים מעמו ישראל. כי לא להם המשפט, רק הדבר נוגע להבורא ברוך הוא. ואז "חיל ורעדה יאחזון" לפתוח פיהם, "כי אז יעשן אף ה'", ויתחיל לשפוט אותם. שאף שהם מלאכים קדושים לא יזכו בעיניו כמאמר הכתוב (איוב טו,טו) "הן צבא השמים לא זכו בעיניו"....

וזה מאמר התנא "ובטוב העולם נידון": רוצה לומר, כשהשם יתברך רוצה להשפיע טוב על העולם, נידון (כביכול השם) יתברך בעצמו עמהם, אם ליתן להם השפעה זאת ויקבל השם יתברך תענוג ונחת מזה. ותיבת "נידון" לשון יחיד ולשון זכר, קאי על השם יתברך, כי אליו נוגע הדבר. ולכך כאשר השם יתברך רוצה להשפיע לנו רב טוב וברכות, אינו מביט בנו אם אנו ראויים אם לאו (חס ושלום). כי רצונו וחפצו להשפיע לנו ואין טעם ברצון. לא כן באומות העולם, כשמשפיע להם מביט במעשיהם אם ראויין:

וזהו "והותירך ה' אלהיך לטובה": דהיינו, כשישפיע לך טובה וברכה, יותיר אותך ואת מעשיך. כי לא יביט בך כלל לראות במעשיך ובזכותך, רק ישפיע לך מחמת רצונו הטוב וזה לשון "והותירך". ועל זה מסיים קרא ומפרש, מחמת איזה דבר יעשה לך השם יתברך כן? על זה קאמר "כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב כאשר שש על אבותיך": דהיינו, כדי שיקבל חדוה וגיללה מחמת קבלתינו מאתו הטובה אמן:

ספר קדושת לוי - פרשת וילך

וילך משה וידבר את כל הדברים האלה. יבואר על פי שאמרו חכמינו ז"ל פעמים היורד לפני התיבה ופעמים העובר לפני התיבה. כי הצדיק בשעה שמתפלל לפני השם יתברך צריך לדבק עצמו בהתיבות מהתפלה, והתיבות הקדושות הם הם המנהיגים אותו. ויש צדיקים גדולים אשר הם למעלה ממדריגה זו, אשר הם מנהיגים את התיבה. וזהו מדריגות משה, שהוא בעלה דמטרוניתא כנאמר בזוהר הקדוש. וזהו "היורד לפני התיבה", שהתיבה מנהיג אותו, והוא למטה מן התיבה. ויש צדיק "העובר לפני התיבה", שהוא מנהיג התיבה, והוא למעלה מן התיבה. וזהו "העובר לפני התיבה". וכאן שהיה סוף ימיו של משה, ונסתם ממנו מעיין החכמה כמבואר במדרש, והיה בבחינה הראשונה שהתיבה היה מנהיג אותו. וזהו "וילך משה וידבר" הלך אל הדיבור, שהתיבה היה למעלה ממנו. ובזה תבין דבר נפלא, למה בשירת האזינו נביאות משה רבינו סתומה מאוד, שלא מצינו כזאת בכל התורה. כי הענין כך הוא, שנבואת משה רבינו היה באספקלריא המאירה, וכל הנביאים באספקלריא שאינה מאירה. ולכך נבואתו של משה רבינו שהיה באספקלריא המאירה, היה לו כח גדול שיאמר הדברים כמו שקבל מהשם יתברך, בלי שום התלבשות בדרך משל וחידה. מה שאין כן שאר הנביאים שלא היה להם כח של משה רבינו, היו צריכים להלביש נבואתם דרך משל וחידה. כמו נבואות זכריה ושאר נביאים, שסתומים מאד. וזו נקרא אספקלריא שאינה מאירה. והנה קודם הסתלקותו של משה רבינו

ע"ה ניטלה מסורת החכמה ממנו וניתנה ליהושע, ולכך שירת האזינו היא סתומה בדרך התלבשות:

ספר קדושת לוי - פרשת האזינו

מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא ישוב ירחמינו יכבוש עונותינו. (מיכה ז, יח-יט) ואיתא בגמרא (ר"ה יז). על זה חד אמר נושא וחד אמר כובש. פירוש נושא העונות בכף מאזנים, והקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו מטה כלפי חסד. דהיינו שנושא הצד עבירות למעלה, ואז מכריע ממילא הזכיות. וחד אמר כובש, דהיינו שכובש הכף של העבירות, ואז ממילא הצד של מצות מכרעת למטה, והיינו מטה כלפי חסד. והנה לכאורה יש לדקדק בפסוק הנ"ל "מי אל כמוך נושא עון": דהיינו, שנושא העבירות למעלה, ואחר כך אמר "יכבוש עונותינו", דהיינו שנושא המצות למעלה:

ונראה לתרץ דאיתא בגמרא "ולקחתם לכם ביום הראשון", וכי ראשון הוא וכו', אלא ראשון לחשבון עונות. שלכאורה אין לו ביאור, כאשר האריכו למעניתם המפרשים הקדמונים. והנראה, כי באמת נכון הדבר שבימים האלו, מראש השנה עד יום הכפורים, כל איש ואיש בודאי עיניו פקוחות על כל דרכיו, לשוב אל ה' איש לפי שכלו יהולל; ולפי מדריגתו מפחד ה' ומהדר גאונו בקומו לשפוט הארץ. כי קרוב יום ה', ומי יכול להצטדק בדין, ומי הגבר אשר לא יירא, ואיזהו נפש אשר לא תעונה? כי יבא להיות נשפט לפני שופט כל הארץ על כל מעשיו, הלא החרד על דבר ה' יעשה במרום הר שכלו לתקן את אשר עוות? והתשובה נקרא תשובה מיראה. ואחר יום הכפורים, כשעוסקין במצות סוכה ולולב וד' מינים, וצדקה כיד ה' הטובה בנדבה, וחובה לעבוד את עבודת ה' בשמחה וטוב לב, אזי התשובה הזאת תשובה מאהבה. וידוע מאמר חכמינו ז"ל שעל ידי תשובה מיראה הזדונות נהפכו לשגגות, ועל ידי תשובה מאהבה הזדונות נהפכו לזכיות, כאשר איתא שם. והקדוש ברוך הוא, ברוב רחמיו וחסדיו, הרוצה בתקנות השבים לפניו באמת ובאהבה כאמור, ולא תחפוץ במות המת כי אם בשובו מחטאיו וחיה. על כן, בחג הזה שאנו באים לחסות בצל שדי, על ידי מצות ומעשים טובים מאהבת השם יתברך, אז מונה העונות לידע כמה מצות יהיה חילוף העונות. מה שאין כן עד סוכות, דהוא מיראה, אזי לא ימנה כלל שעדיין הם שגגות. אמנם בסוכות, שאז הוא מאהבת השם, אז השם יתברך מונה וסופר העונות כדי שיתהפכו לזכיות, ויהיו מליצים טובים על ישראל. וזהו פירוש ראשון, הוא שנקרא החג הזה "ראשון", כי לו משפט להקרא "ראשון" על שיש בו מעלות חשבון העונות. ואזי הוא משפיע לנו טובה וברכה, כאשר רצונו יתברך להשפיע תמיד, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה כו':

ונמצא בזה מכוון פסוק הנ"ל: דהיינו, שידוע כל איש מישראל רוצה לחסות תחת כנפי השכינה תמיד. וכמו שייסד הפייט "הכל חפיצים ליראה את שמך", ומי מעכב שאור שבעיסה. והנה באם שירחם ה' את שארית עמו ישראל, ויסיר מהם היצר הרע, אזי יהיה רצונם תמיד לירא מלפני השם יתברך בגין דהוא רב ושליט ושרשא לכל עלמין. והנה מובא בגמרא, על שלשה הקדושים ברוך הוא מתחרט, ואחד מהג' על היצר הרע. והנה בזה הטענה באנו לפני השם יתברך לאמר לפניו: מה אשמים אנחנו על בגדינו ואשמותינו? הלא אתה גרמת לנו! מה פשענו ומה חטאנו לפניך? סור נא מעלינו היצר הרע ואז בודאי נעבוד אותך ביראה ופחד תמיד! וכשמוע הרחמן הגדול טענות בניו, אז ירום רחמנותו יתברך, נושא את העונות למעלה מאתנו. והמצות נשאר אצלינו להיותם מליץ יושר בעדינו להשפיע לנו רב טוב הצפון. וזהו שאמר הכתוב "מי אל כמוך נושא עון": דהיינו, מי אל גדול כה' אלהי ישראל אשר מתנהג במדותיו תמיד במדה טובה וישרה? דהיינו, שהעונות נושא מאתנו למעלה למעלה, ואז הזכיות נשאר אצלינו למליץ טוב בעדינו לפניו יתברך. וזהו שאמר הכתוב "ישוב ירחמינו": דהיינו, שהתשובה אשר הם עושים מאהבה אז היא גורמת שיכבוש עונותינו למטה, והחטאים ישליך במצולת ים:

ספר קדושת לוי - פרשת וזאת הברכה

אשריך ישראל מי כמוך עם נושע כו'. הענין הוא, דאסור להתגאות. רק זה מותר שלא לירא משום דבר, להתגאות שיש לו פטרון, אביו שבשמים. ואפשר על זה רמזו חכמינו ז"ל (סוטה ה). שמיני שבמיני מותר, ועל ידי זה הורג הקליפות. וזה שאמר "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע כו' ואשר חרב גאותך": רוצה לומר, דזה הגאווה שאתה יודע שהשם יתברך מגן עזריך, הוא לך חרב, שעל ידי זה תהרוג אותם. "ואתה על במותימו תדרוך": כלומר, על ידי גאווה שלך הקליפות, שמכונה בשם במה, לשון גבהות. "תדרוך". דעל ידי גאותם תהרוג אותם, דהם מתגאים בעצמם, ולא בהשם יתברך: